

Ezek mint a' német mondja — *gehen mit in den Kauf* — 's mivel — mikor viszonyunk kezdetett — már a 4 fiu megvolt — én részemről soha sem feledtem — hogy ezek bizony — csoda — ha néha egy kis qui pro quot nem tesznek — bár azt, hogy nagy zavart nem okoznak — most is hiszem 's gondoltam, hogy te is — mint olly okos és következetes ember — nem feledted hogy 4 fiam van — 's mind azt mit 4 fiu után gondolni kell. — 'S bár még eddig a 4 együtt nem okozott fél annyi bajt — mint némelly atyának *egyetlen egy fia* — még is az az eszme, hogy minden idétlen kérések — minden érettem vagyon — elég arra, hogy köztünk felbomoljon a viszony — avagy legalább arra — hogy e' catastropha folytonosan szemem elé torlasszon. annyira aggaszto, mikép — ha csak reá gondolok is, nem jól vagyok bele.

Jövő leveledben alkalmasint meg találom a' Miki számára ígért utalványt — talán többről mint irtam — mivel — nálam lévő pénzről már rendelkezél *résziben*.

Ma 16 Mart. lévén, a' magoméból — adtam meg Mikinek 3 hólnapi havi pénzét — mart, april. maj. 1846 — az az 150 pö frt: — levél pedig a postán nincsen. Itt gyalázatos idő jár — köhögök — náthás vagyok 's így többet ülek otthon — mint lakomon kívül — talán a' jó idővel a' jó egészség is visszatér.

Ideje hogy e 8 lapnyi levelet berekeszem. Az ég áldjon.

Ninádat köszöntem a' kis Druszát ölelem. Köszöntsé a Siboiakat.
barátod

Jósika Miklós.

WESSELÉNYI MIKLÓS LEVELEI¹⁾ BARÁTJAIHOZ: BARTFAY LÁSZLÓHOZ ÉS JÓSIKA MIKLÓSHOZ.

Wesselényi Miklós — Bartfay Lászlóhoz.

Édes Laczim!

Zsibó 1844 április 19.

Sziléziából jövő juhok átvételére, s lehozatalára küldvén fel juhászati felügyelőmet Nagy Lázárt ötet hozzád utasítom, hogy vigye meg neked s tisztelt nődek szives üdvözetemet, tőle hogy létem felől is

¹⁾ Wesselényi »levélmásolati könyvé«-ben az itt közölt írói leveleknek csak *egy részére* kaptunk választ, ezért van, hogy előbb (váltogató renddel, írók és dátumok szerint) nem közöltük őket. E hiányosságnak több oka van: az egyik az, hogy a kiváló férfi, bár ifjúkorától különös gondot fordít levelezésére (a másokét megőrzi, a maga választát följegyzi) — csak 1841-től fogva vezetett rendes »levélmásolati könyvet«, melyek archívumában 45 kötetre rügnek s haláláig terjednek. A másik az, hogy erdélyi barátaival gyakrabban találkozott, mi a levélbeli választ tettes felelegessé tette. Néha ő ment be Kolozsvárra, vagy őt keresték föl Zsibón, máskor meg látogatóitól üzent, vagy egy levélben egyszerre kettőnek, háromnak is írt. És ezt, főként később, a vak embertől nem vehették zokon, hiszen levelezése így is akkora volt, hogy Széchenyi azt az epés megjegyzést tette rája, midőn Gräfenbergből hazajött barátja egyre sűrűbben diktálta leveleit, hogy »Wesselényi megvakult, de most meg anyai levelet írat, hogy nemsokára titkárra vakul meg.« — A válaszok eredetijének helyét a levelek végére tett jegyzet mutatja. P. K.

fogsz hallani. Tegnap vettem leveledet. Ha a Radiusnál levő irományim még le nem küldettek Nagy Lázár fogja azokat átvenni s lehozni. Radiusnak mond meg igen szives köszönetemet ezen irományok tartogatásáért. Köszönts barátnkat s szeressétek barátotokat Wt.

(Eredetije az Erdélyi Nemzeti Múzeum levéltárában, Wesselényi Miklós levélmásolati könyve 1844. 6. kötet 20-ik lapján.)

Wesselényi Miklós — Jósika Miklóshoz.

Zsibó 1845 február 10.

Kedves Barátom!

Jan. 22., 27 és 29-iki leveleidre egyszerre válaszolok.

1-o A Broszka Tyestyora nevű részében új hutát tervezvén s tudván, hogy annak felállítása ellen Mezeynek, — de neki is csak talán lehetne felszólalni; ellenben az ő subarendásainak épen nem, Riknek csak a mostani huta adatott minden kizáró jog nélkül által; tudván mondom ezeket Mezeytől nyilatkozatot kívántam s ő kifejezte miszerint ellenezni sem joga sem szándéka, sőt munkabeli segedelemmel leend. Azonban a zsidókkal szembe aligha másképen nem beszélt; ezek nagyon kezdetek azon huta felállítása ellen fenekedni; mi tervem létesítését, ha lehetlenné nem is, de kétség s mindenesetre sok bajjal járóvá tette. Természetes is, hogy tervem a zsidók innye szerinti nem lehetett, mert ők nagy kilátásokkal voltak s nagy készületeket tettek s nyilván kimondták, hogy ők 2000 vagy ha lehet, még ennél is több mázsa hamuzsirt fognak készíteni. Át kellett látnom, hogyha ezt megteszik; azonkívül, hogy a roppant haszon mi mint tulajdonost téged illetve övék lesz, erdőd ha nem örökre is, de nagy időre el lesz pusztulva, ha pedig ezen pusztításban gátolni akarjuk, úgy az teménytelen bajt okozand, mert ha ellenök s Mezey ellen tiltó s kárt követelő lépéseket teszünk törvény útján hosszas perlekedés lesz következő, minek a Mezeyvel köteleveled tág értelme miatt eredménye bizonytalan s melyben még nyeresés esetében is az, hogy megvehetnők e rajtok azt mit nyertünk kétséges és csak az lenne kétségen kívüli, hogy az erdő el volna pusztulva. A dolog ily állásában még csak egy maradt miben ha sok remény nem is, de lehetőség volt az t. i., hogy a zsidókat eloquentia mediante győzzem le.

Sikerült is egy kis rekedtség árán velök megegyezni s így mind a meglévő huta kezünkben van, mind pedig a másik készülend. Közlebbi levelemben bővebben írok a zsidóktól átvett huta dolga felől.

2-or. Pap József után ugyan már küldöttek; de még nem jött ki, pedig nagyon szeretném vele több dolgok iránt szólani. A tisztartó számoltatását is akkora halasztottam.

3-or. Berzenczeyvel még nem szólhattam; mert már régóta nincs itthon, mihelyt hazakerül szólandok vele.

4-er. Az örménnyel s Oridnival fogok valamit próbálni.

5-ör. Tiszted nem hiszem, hogy nagyon sokat érne; de mielőtt számadását megvizsgálom bizonyost nem mondhatók. Azonban a mit

indiscretségéről nekem irsz abban ezuttal teljesen ártatlan. Ő az említett kiadásokat fedezhette s fedezte is volna, török búzáat adván el; de ezen eladást én tiltottam be; tehát nem volt mit tegyen egyebet, minthogy engem kérdezett meg. Ő egy szóval sem kért meg, hogy én fizessek s én azt tettem, mert akartam tenni.

6-or. Hogy Szurdokon minő mellékes jövedelmü források lehetnek, vagy lehetnének még nem tudom, majd felkutatom.

7-er. Mezeyt illetőleg fogok tapogatodzni, azonban még az ő keze közt levő részt sem ösmerem eléggé, hogy ahoz szólhassak, mi lenne jobb; nála hagyni, vagy visszavenni s megint a visszavettet sajátilag kezelni, vagy pedig újra kiadni s ezen esetben mit lehetne érte kapni. Mindezek iránt is fogok tudakozodni.

8-or. A kötlevelek másolatát vettem.

9-er. Hasonlóan vettem az 579 frtróli kötleveledet; de ezt mással cserélendem ki s a közelebbi levelemben egy más kötlevelet fogok neked aláírás végett küldeni, melyben még 1,100 frt ezüsttel több lesz írva. Herepeivel ugyanis megegyeztem, hogy fizetek neki most 1100 frtot s ő a te kötleveledet visszaadja. Így a 3000 véka törökbúzáat itt helybe fogjuk majd tavasszal s remélem legalább 22 garason eladni.

Géjza tegnap jött Szurdokra s most délután nálam volt, holnap megyen vissza Kolozsvárra, onnan Vásárhelyre.

Mi a magam dolgait illeti s azokra miket egyéb tárgyokról sziveskedtél írni, hogy jelen postáról el ne késsem egyebet semmit sem írhatok, hanem Niunyra nézve annyit, hogy még Szőnyitől várok iránta több kérdéseimre felvilágosítást és hogy mindenesetre egy próba évet fogok kívánni. Arról, hogy előre ide le forduljon a végre miszerint vele beszélhessek semmit sem irtam s ily egy-két napi ösmerkedésre nem is építetek, kivált vak ember bajosan ösmerhet meg valakit; arra hosszash üdö kell s az, hogy a megismerendő nem ünnepnap ruhájában, (mit néhány napig folytonosan, de hosszason nem lehet viselni) hanem mindennapi alakjában jelenjék meg.

Áldjon az ég, maradok barátod.

(Eredetije az Erdélyi Nemzeti Múzeum levéltárában: Wesselényi Miklós levélmásolati könyve 1845. 10-ik kötet 49—53. lapjain.)

Wesselényi Miklós — Jósika Miklóshoz.

Zsibó 1845 december 8.

Lehetetlen, hogy m. h. 30-i s tegnap vett igen becses leveledre most válaszoljak. F. h. 1-i leveletem reméllem vetted. Kérlek küld le a Pap József számadását, (65 szám) mert erre szükségem van. Ezen számadásból ugyanis úgy tudtam, hogy a Dézsi allod kamatok megvannak fizetve, most pedig azt írja Pap József, hogy sürgetik annak 843 ápr. 1-től 844 ápr. 1-ig fizetetlen maradt kamatját.

A Bodriének s Kelemen elmaradt kamatait megfizettem.

Wodianernek mond, hogy 1000 mázsa hamuzsirt adhatunk 846-ban s hogy a napokban fogok mustrát küldeni.

Ninám igen szívesen tisztel; a többiek is. Áldjon az ég! barátod.

(Eredetije az Erdélyi Nemzeti Múzeum levéltárában: Wesselényi Miklós levélmásolati könyve 1845. 16-ik kötet 77-ik lapján.)

Wesselényi Miklós — Jósika Miklóshoz (Pestre).

Zsibó 1845 deczember 11.

Édes Druzsám!

Hogy arról a mi felől dec. 1. napján írt levelemben tudositottalak ittlétedben semmit sem szóltam, ne vedd sem idegenségnek sem titkolódzási hajlamnak. Még akkor magam sem tudtam, hogy az *ily hamar* fog megtörténni. Arra magamat csak távozottod után néhány nappal határoztam el. Nina sem tudott egy szót is felőle s mondhatom még álmában sem juthatott eszébe. Őt csak két nappal az esketés előtt kezdetem előrekészíteni, tartván attól, hogy az egyszerrei meglepés általi rázkodás mostani állapotjában ártalmas lehetne. Előbb csak azt fejeztem ki, mennyire szeretném, ha a gyermek nevemet viselhetné

(Itt az eredetiben a levél megszakad s jelezve van, hogy a 88-ik lapon folytatódik.)

. Azután ezt megkísértendő szándékomat tudattam vele s később, hogy van is ehez reményem, de arra egy külső czerimonia leend szükséges sat.

Eddig valának e sorok írva, midőn f. h. 4iki ez időszert 2ik leveled érkezett. Sajnálva látom ebből, hogy mástól tudtad meg azt, mit jogosítva voltál egyenesen tőlem tudni meg. Soraidban oly rokon érzetet találok kifejezve, mi szívemnek igen jól esik. Igen is a sors martaléka a csapások alatt görzsedő számára is létezhetik még egy élvezés, a boldogságnak egy igen tiszta forrása. És egy szeretett lényhezi csatlakozás! annak hozzánki ragaszkodása. Hogy vagyunk e e boldogságra érdemesek s képesek s hogy az a mi mutatkozik ezen boldogságnak valódi kútfeje e, ez csak éveken át bebizonyult tapasztalás s a nehéz idők s csapások közti tűzpróba kiállása után tudathatik. A te érzésed s az irántadi is úgy látszik e próbát kiállotta; azért kívánom s szívemből ohajtom, hogy el ne légy boldogságod forrásától zárva; az ne apadjon ne zavarodjék soha is. Ninám is igen szívesen köszöni jó kívánóságaidat.

Dolgaidat illetőleg:

Dózsának írni fogok. Mik azok miket Dózsa említ, hogy neked 844 őszin Opra felől írt? Oprát onnét elmozdítjuk. Most abban járok, hogy oda egy alkalmas tisztet kapjak, már vagyok vagy kettőnek nyomában.

Az illyei birtokra nézve mind Szurdokon, mind a káptalanokban adatokat fogok kerestetni.

Kemény Farkas írt nekem. Én neki egyezésünk szerint válaszoltam.

Hol kaphatnám meg a szegény atyád végrendeletét, ha csak másolatban is; erre a branyicskai dolgokért szükségem lenne.

Szívesen köszönöm bizományaimbani gondos eljárásodat. Ne felejtse el a Rhuscolinus mag kaphatása s azzal mikinti bánás dolgában tudakozódni.

Wodianernek ma írok a hamúzsír felől. Az itteniek tisztelnek, barátod.

U. i. Vadász barátink számára a Phantom igen kicsiny; de nagyon jó a Rosamunda, Mínerva, Pyrrhus és Flóra. A két elsőnek 1000 a más kettőnek 800 pgfrt egyenkinti ára. A te két sárgád is jó lenne. A kisseli vásár nem egészen bizonyos.

(Eredetije az Erdélyi Nemzeti Múzeum levéltárában: Wesselényi Miklós levélmásolati könyve 1845. 16. kötet 83., 88. és 89. lapjain.)

Wesselényi Miklós — Jósika Miklóshoz.

Zsibó 1846 február 2.

Édes Druzám!

Egyszerre válaszolok mult hó 9ik és 22ik leveleidre. Az első mellett jött az igen szép nyakék. Ninám nagyon örül neki; szíves tisztelete mellett igen szívesen köszöni. A hírlapok mint már írtam igen rendetlenül, azonkívül nagyon későn jönnek; mert egy sőt gyakran két posta nappal érkeznek, ide később mint Zilahra holott Brédről mihelyest megérkeznek mindjárt elhozatnak.

Mind a régebben jött, mind az újabb lapokból több számok maradtak el. Valamelyik levelemben többeket feljegyeztem, de azóta szorosabban számítás alá vettük a hiányzó lapokat s az abból kitűnt hiányok jegyzékét ide mellékelem. Kérek tégy lépést, hogy azokat megkapjuk, főként bosszantó, hogy már az idei Hetilapból is mint látható maradtak el számok. 22-ik leveledet első számmal jegyzed. Remélem, hogy leveleidnek számaim magadnak feljegyzed, így abban zavar nem fog történhetni.

Miket közdolgokat illetőleg írtam azoknak barátinkali közlését igenis ohajtottam s ohajtom; de hogy azokat éppen úgy közölhesd, mint a hogy én írtam úgy szeretném, hogy leveleimnek azokat illető részeit kiírasd s azoknak, kiknek akarod úgy mutasd.

Hogy a Deák Ferencz zalai beszédjét a »Budapesti Híradó« miként commentálta és hogy az ellenzék azon beszédben mit gáncsolt nagyon szeretném tudni. Azon beszédről véleményemet, mihelyt kevesebb kell levellem írásával sietnem, mint most, megírom.

Mihelyt reáérek újra el fogom magamnak olvastatni a »Viszhangokat« s el a »Szív rejtelmét«, melyeket még nem olvastam s őszintén meg fogom azokról, az érintett vádak tartván szem előtt, véleményemet írni.

Hogy Mikit járandóságán felül segited e vagy nem, szorosb családi viszonyt s gyöngédebb dolgot illető tárgy, hogysem abba odavetett észrevétemen kívül vagy túl elegyedhetném. Hinnem kell s hiszem is hogy csak úgy teszed, ha teheted s ha azzal sem magadnak, sem másnak nem ártasz.

A Kossuth valódi pompás feleletét a Hétlaphól olvasom. Nem tudom Emil mit fog erre mondani s mondhatni. Borzasztó lehet, midőn az emberről illet irnak, de még borzasztóbb, midőn illet méltán irhatnak.

Kossuth, hogy hasznosb dolgok által elfoglalva lévén mulasztotta el a nekem írást nem csak rossz néven nem veszem, sőt örvendem, hogy annál jobbat tehetett és tett; de ohajtottam volna, hogy kivált a két utóbbi levelemre, melyekben nőülésemet s fiam születését jelentettem neki; izent volna valamit.

Rutska már átvette pörös leveleidet, de még azokkal jól meg nem ismerkedett s azért még a Béli féle ügy felől nem írt nekem. Mihelyt ő eziránt ír s vele értekeződhetem fogok Bédinek lehető egyezkedés tárgyában írni.

A hamúzsirra nézve megint irék Szabónak. Ha vele vásárt teszek a tőle kapandó pénzt, — melyben személyesen neked is részed van — Rózáért teendő kautióra akarom fordítani. Kérlek egyezzzél ebben meg. Én neked az azon pénznek téged illető részéről kötlevelet adok, vagy kezem közt levő kötleveleidbeni tartozásodból róvóm azt le. Nem fordítanám ezen pénzt azon czélra, de csak készpénzben tehetem a kautiót, mert erdélyi jószágot, vagy erdélyi jószággal biztosított kötlevelet nem fogadnak el.

Fischer bizonyosan Miszlbacher nevű segesvári kereskedőnek adta volt adressét neked; mert ezáltal kap ő holmikát felülről. Ha a tobákot hozzá küldended bizonyosan kapandja.

Hogy a gyüldébe nem fiatal mágnásaink gyűlnek, örvendem; de borzasztó, hogy a nemesi ifjúság van annyira deproválva, miként akad, még pedig sok közülök kész egy tál kásáért adni el önérzete s becsülteése elsősülötti jogát.

Samutól vettem levelet, melyből örömmel értem, hogy a canceláriánál repositionális ügyed jól dölt el.

Kállaitól már vettem tudositást s azt ügyvédemmel közöltem is. A nyomtatott e tárgy felőli közlésében a datum hibásan volt feltéve, mostani írásába megigazítá s eszerént az eddig nem ismertnek vélt oklevél csak az mi a perbe már előfordult s mely nem mint Kállai elébb írta mindkét ágra, hanem csak a fiág kihalta után leányra is van rendezve. Kérlek mond meg Döbrenteinek szives tiszteletemet e dologbani pontos eljárásáért. Bizván, hogy ezt neki nemsokára megmondod hozzá ezúttal levelet nem intézek.

Benyovszkynak is kérlek mond meg, hogy a genealogica tabellát Kolozsvárt kiigazítatván nemsokára felküldöm, valamint egy plenipotentiaria constitutiót is. Azt is mond meg neki, miszerint nyugtalanul várom tudositását a felől, hogy az evangelicusok pénztárában levő váltómat az aláírva felküldött kötlevéllal kiváltotta é?

Nemrégiben irtam Erdődy Mukinak nem tudván őt hol van. A neki szóló levelet Benyovszkynak küldöttem. Kérd meg Erdődítől vette e azon levelet. Nina igen szívesen tisztel; a kis fiu jól van. Áldjon az ég!

(Eredetije az Erdélyi Nemzeti Múzeum levéltárában: Wesselényi Miklós levélmásolati könyve 1846. 18-ik kötet 9—12. lapjain.)

Wesselényi Miklós — Jósika Miklóshoz.

Zsibó 1846 február 23.

Édes jó Druszám.

Sorsodra nézve ezen eldöntő napot értedi fohászszal nyitom meg. Adja az ég ohajtásid teljesültét s adja, hogy a teljesülés néked s a tiednek hasznos s reád és a tiedre boldogságot hozzon, de adjon az ég ohajtásod s reményed több lehetőségre megemmisülése esetére erőt, férfihoz s ész emberéhez illőt, szenvedni a meghiusulás fájalmát, tűrni a csapást s hordozni a súlyos keresztet. Durum sed levius fit patientia quid quid corrigere nefas.

Mit e levelemben mindenek előtt ki kell fejeznem szívesen elmelőzném azt, ha szabadna, mert, ha levelem vételéig már jó hirt kaptál felülről, úgy szívem fáj azon gondolatra, hogy örömid még pedig általam zavartassék, ha pedig már vett rossz tudósítás szülte kin dulja kebledet úgy borzadok a keserűt még keserűbbé tenni, de a barátság legterhesb s legszorosb tartozási közt előbb áll; nem kímélni ott, hol kötelesség parancsol. Az iránt kell szólanom mit a hamúzsir árra és azon 400 forint felől irsz, melyre mint mondod az e napra vonatkozó körülményeidért szükséged lenne. Előre kell bocsátanom a hamúzsir árára nézve, miszerint az alkú alatti 1250 mázsának harmadánál kevesebb a tied, az én hamúzsir hutáim ugyanis már felállítva s folytonos működésben voltak, midőn a te most létező két hutádnak egyikét kezemhez kaptam, másikat építettem; továbbá sokkal bajosabb volt s bajosabb most is, azon környékben hamúégetőket kapni, mely okokért eddig s e jelen évben nem lehetett s nem lehet a te részre többet és annyit előállítani, mint az ezutáni 2—3 évben. Ezen mint mondtam egy harmadrésznél kevesebb mennyiségnek ára leend körülbelől s a tervem szerént most kapandó 10000 frt, pengő pénzből 3000 forint. Az volt célom, hogy ezen pénzt most in natura fel vegyem ugyan magam számára s a cautióra fordítsam, de az azért adandó köt levelet azon tókének tekintsem, mely számodra legyen Wodianernél a végre deponálva, hogy 1846—47-ik évben ezen pénzből fedezze a Szurdukból kapandó 3000-et s ne legyen kénytelen vagy a szurduki termékeket idő előtt elvesztegetni, vagy a magaméból előlegezni. Ezt annyival hasznosbnak s szükségesebbnek tartottam, mivel dolgodat rendben levőnek s téged azon két baj t. i. vagy a termékek elvesztegetése, vagy a másoktól kölcsönzés kénytelenségétől mentnek csak akkor lehetend mondani, midőn egy évi illetményedet tevő mennyiséget félre tévén az oly helyre tétetik

le s ez minden évben úgy ismételtetik, hogy mindenkor az az előtti évit vedd fel részenként és azt költsd. Igaz, hogy ez évben ha minden okszerű számítás nem csal, Szurduknak jövedelme 3000 forintnál jóval több lesz, ezt azonban tartalékolni kellene hagyni magam tartozó biztosítására azon esetre, ha hogy a jövő évben mi éppen nem lehetetlen a jövedelem a 3000 frtot meg nem üti. Úgy de ezt bármi illő s szükséges lenne is nem tehetem, mert (és már itt jönnek a keserű cseppek, mit bár ne kellene nyujtanom) a bevétel s költségek október óta mostanigi jegyzékét megvizsgálván azon kedvetlen valóságot kell látnom, miszerint előre tett számításomon kívül és felül annyi ki nem kerülhető kiadás volt mennyinek s a még magokat előadhatóknak meggondolása mellett alig remélhetem, hogy Szurdokból mindannak fedezésére elég jöjjön. Az ide mellékeltekből magad láthatod a dolog állását. Ezen melléklet ma el nem készüle; s hogy e levél el ne késsék; az csak a jövő postán menend. E dolog esztersen kellemetlen, egyfelől mivel, ha Szurduk nem fedezendi ezen esztendőket, úgy megint növekedni kell a tehernek; másfelől mivel azt az igen szomorú perspektívát mutatja, hogy bajosan lehet minden egyéb szükséges kiadások levonása utánra tisztán számmodra megmaradandó 3000 frtot remélni Szurdokból. Már a mi az említett 400 frtot illeti: erre nézve megvallom miszerint nagyon sajnálándónak tartom, hogy ezen költségről (minek szükségét, mint mondd előre tudtad) előbb t. i. számításunkkor s tervünk csinálása alkalmával nem szóltál. Most, hogy miként fedezzük azt nagy baj s nagy kár nélkül nem tudom. Barátom tudod, hogy minden kiadásokat kénytelenek voltunk a lehető legkisebbre vinni egyben csakhogy a nagyobbra nem szabható jövedelemmel fedezhessük s még így is még kelle feszítenünk ezen takarót, hogy itt vagy ott meztelenség ne maradjon. Jól tudod pedig barátom, hogy ha megfeszített lepelből vágunk el vagy csak belé is mennyire szigorodik az összev. Midőn a török háborúkor Erdély határszéle egy végétől a másikkig fenyegetve volt, fedezésére pedig az ott parancsoló Fábri tábornoknak nagyon kevés serget adtak, ez azt mondtá, hogy armadája olyan, mint bugyogója, ha felül húzza térde marad csurdén, ha térdire vonja csipejéről hull le, ha pedig alul is felül is nyujtja fenekén reped el. Mondod, hogy azon 400 forintot írói jövedelmedből remélted fedezhetni; ez lehetett, ámbár oly elkerülhetlen s mint mondd bizonyosan tudott költséget oly bizonytalan forrásra bízni nem czélszerű. Azt is mondd, hogy Mikit ugyanabból s a magadtól meggazdálkodottból segítetted, ezt is lehetett, ámbár nyíltan kimondom — ezt éppen Mikire nézve jónak s általában helyesnek nem tartom; s hogy miért nem tartom, ha kívánandó kimagyarázom, dehogy midőn mellékjövedelmedet fiad segítségére fordítod akkor a perre maradjon, ez igaz hogy szintúgy nem lehet, mint a hogy meg nem állható s okszerűnek nem mondható akkor segíteni fiadat azon mellékjövedelmedből, midőn azt az elkerülhetlen pörköltögre kell fordítanod. No de már e megvan s a kérdés az, honnan fedeztessék — mit mondásod szerént fedezni kell? én nem tudok egyebet, — mint bármi káros is — felhagyni a terveztem pénz deponálással, ezen pénzhez nyulni oly mód-

dal, hogy én ebből assignáljak neked előlegezésként 400 frtot. Hanem barátom ezzel meg azt hiszem, korántsem lesz még az efféle dolgot illető kiadás befejezve. Ha te most, mit szivemből óhajtok Esztergomban kedvező ítéletet kapsz is, a pörnek úgy tudom Rómába kell menni s még ott járják ám pénzzel a búcsut. E tárgybani hosszás írásomra azon buzgó fohászmom ismétlésével végzem, hogy az Isten derítsen reád nyugalmat s örömet adó napokat. Már leveled választ kívánó pontjaira:

1. Leveled egy sem veszett el, de gyakran késnek

2. A hírlapok elmaradt számaiból legalább a mit lehet szerezz meg, legalább, hogy az ez évbeliek ki kilegyenek egészítve. Hiszem és tudom, hogy a legfőbb hiba postahivatalokban van, de a szerkesztőségeknél is történnek hibák s furcsaságok. Közelebbről az Ungarból jött négy elmaradt szám ezen czimmel: Tekintetes Báró Jósika Miklós urnak.

3. Mikét Crescence grófné mond az agg és nem agg két szüzről szóról-szóra igaz, ha találkoztál eddig velök, fogtad tapasztalni. Épen e volt oka, hogy Brunswick Terézszel a megkezdett s folytatott értekeződést félben hagytam, remélvén, hogy a terv tőle, vagy ő a tervtől megváland, mert valamint velek együtt működve bajos sikert remélni, úgy bajos őket elmellőzni is, meglátom mit felelend s meg, hogy vajjon fogoké és mit e tárgyban tehetni. A Rus colinus maggali bánásmód leírását is kérek küld meg.

4. Szivesen fogom magamnak az *Akarat és hajlam* valamint a két kötet beszélyeket is megolvastatni, de ezeket még nem bírom, kérek küld meg nekem még pedig honorariumomban.

5. Az hogy a Budapesti Híradó neki esett Kossuth s Szabó Pálnak, nem baj, mert ezen neki eséssel már is saját hasára s orrára esett. Hiszem én, hogy a megtámadottak védő fegyverök élet és hegyét a censura untalan tompítja, de e kettőt s főként Kossuthot nem féltsem seprünyéllal is képes ő magát védeni Dessewffy Emil ellen, ki Aurélnak csak Aus Gottes Gnaden successora. De nagyobb sokkal nagyobb baj az, hogy külföldi lapokban jelennek meg oly ocsmány gaz rágalmak, oly hazugságok, mint Kossuth ellen az Augsburgi 21-dik számában s a triesti Lyodbani azon szentelenül ostoba állítás, hogy Magyarhonban az örök váltságot a törvény tiltja; ezek s ezekhez hasonló cikkeknek felelet s visszatorlás nélkül maradni nem szabad, de nem magyar, vagy jobban mondva nemcsak magyar, hanem oly lapokban, melyeket a külföld olvas. Szólj kérek barátainkkal, kérd őket az igazság és hon szent nevére, tegyenek lépéseket, irjanak küldjenek komoly, de higgadt és pedig több rendbeli czáfolatokat külföldre s küldjék ezeket legelőbb is az Augsburginak, mely azokat hihetősön felvenni nem fogja, mi ha történeud jelentessék meg a cikkeket más német-francia és angol lapokban is, mindegyikben kifejezvéu, hogy imé a magát részrehajlatlannak kürtölő *Allgemeine* annyi rágalmak s oly dühös megtámadások felvétele után s közben ezen higgadt s tényeken épült mentségeket be nem vette.

6. A Jósika Samu levelét, melyet úgy olvastak nekem s úgy érttettem, mint irt s mint van, küldöm neked visszavárás mellett. Jó lesz, ha eziránt is irsz neki.

7. Benyovszkynak kérlek mond szives köszöntésem mellett, miszerint aggódva várom az iránti tudósítást, hogy a már rég aláírva felküldött két levelemet az evangelicusok pénztárába beadván az ott levő váltót kicserélte. Tudod azt, hogy midőn Pesten voltam a számodra kölcsönzött 10000-et az evangelicusok nem akarték kiadni, mivel a lekötött jószágrolí becs és bizonyítvány levelekkel nem voltak megelégedve. Hogy a pénzt kikapjuk s ne kellessék re infecta lejönnöm Wodiáner által acceptált váltót adtam be s a pénzt erre adták ki Wodiáner kezében. Lejövén az okleveleket küldöttem fel, valamint az aláírt kötlevelet is; a dolog egyik elnök betegsége, másik távolléte miatt haladván, csak késő őszkor kaptam az evangelicusok bizottmánya részéről azon feleletet, hogy azt is bizonyítsam be: az előbb meg történt intabulatio s az azt követett introductio közt nem kötöttem e azon jószágot másnak le. Ezen cacadubiák, ily boszantó s nevetséges szórszálhasogatásoknak is eleget tevén felküldöttem a kívánt bizonyítványt is, de még mai napig sem vettem tudósítást, hogy be van e kötlevelem vive s ki van e váltóm adva. Mig e váltóm ottlétét tudom nincs nyugtom. Benyovszkynak e tárgyban irtam. Irtam ez évben mind kétszer tértivevény mellett m. hó 8-án s f. hó 12-én.

8. Az illyei telek bajoson lesz megmenthető, mert az e felől Szurdukan talált egy-két irat is arra látszik mutatni, hogy az inscriptionalis. Azonban fogok Jósika Lajostól is adatokat kérni.

9. A császármadarak eddig épen vagy romlottan felértek, talán nem romlottak el, mert az idő felette lágy.

10. A pesti gyűlésről kevés részletet tudok, ha kaphatod jó leírását küld el nekem.

Köszönöm, hogy a Deák tiszteletére adott lakomakor megemlékeztél rólam. Oda az élénk közélet emberei, mozgalmakban résztvevően szereplők közé nem igen illett az elhunytak az elfelejtettek neve azonban auch die Todten sollen leben, úgy é barátom, ha bár sokak érteiben s emlékében csak rövid időre vissza idézni is.

Deáktól nem vettem levelet, de Kossuthtól sem s a jó Bezerédin s Kubinin kívül magyarhoni minden barátim közül még alig vagy kettőtől.

Irod, hogy az idő ott rossz: Itt is többnyire, mint a minap néhány napig borzasztó szelek voltak. E telet nagyon elszigetelten töltök elmeneteled óta. Wesselényi Ferenczen, Ujfalvin, Degenfeld Pálon kívül senki sem jart itt, csak a jó Kelemen van most két hét óta nálam. 834 be gondoltad e hogy, kihez akkor oly hévvel ragaszkodtak, miután az értök küzdései miatt számüzve élt s szenvedett ugyanazon honfiai s azok közt régi barátai most őt feledve a sötétség gyötrelmihez lánczoltnak feléje se jöjjenek.

A jó Ninám hála az égnek tegnap óta már ki is járogat, téged igen-igen szivesen köszönt. Druszácskád jól van. Áldjon az ég barátom.

Kérlek küldesd meg nekem Heckenast által az Eötvös falusi jegyzőét.

A Miki illetvényébe eső pénzre ezennel küldöm az utalványt. Neki most március, április és májusra kellene menni 150 frtnak, de hogy a

kezelés könnyebbségeért ezentúl neki is akkor adassék a pénz, mikor a többi fiuknak, azért a júniusi illetvényt is most küldöm, következőleg együtt 200 frtot.

(Eredetije az Erdélyi Nemzeti Múzeum levéltárában: Wesselényi Miklós levélmásolati könyve 1846. 18-ik kötét 100—109. lapjain.)

Wesselényi Miklós — Jósika Miktósnaak.

Édes Druzsám!

Zsibó 1846. március 2.

5, 6 és 7-ik számú leveleidre válaszolok, de csak röviden, mivel az azokban érintetteknek nehányára az e napokban irtakban már van válasz. Remélem, hogy a Miki számára pénz vagyis utalvány elég jókor felért. Ennek felküldésével jobban sietek, hogy ha minapi leveledbe azt nem irod miszerint neki május végéig Pesten kell maradnia. Brunswick Teréz ira. Mindinkább meggyőződöm, hogy vele nem boldogulok. A napokban még irok az öregnek.

Benyovszky még mind nem tudositott, de remélem Wodianer váltóját már kiváltotta. Ezt annyival inkább ohajtom, mivel Wodianer azon váltót terhemre irta s velem kamatoltatja.

Erdödy Muki s derék nőjének mond, hogy levelöket vettem s hogy ohajtvá várom az ígért bővebb tudositást a horváth ügyek felől.

Örvendem, hogy a Szigethiveli szerződést helyesled. Én ettől jót várok.

Fogadd hálámat Ninám iránti igen szives részvétedért. Ő hála az égnek már egészen jól van. Az ő pecsétnyomójára nézve várjunk míg megválík nem akad e vagy egy ügyes metsző, ki a szövőszéket elég ismerhető alakba ki tudja metszeni. Hogy az valami plasztisch szépséggel bíró nem lehet s nem lesz; jól tudom. Szövőszék prósai dolog abba költői sokkal kevesebb van, mint szomorú fűzfákban, hamvedrekbe sat. De a czél nem is valami szép pecsétet birni, hanem az, hogy az ő igen szép és nemes érzet szülte ohajtása teljessitessék. Az allegoriás képnek, mit te javalsz nem fogom fel egészen értelmít; kériek magyarázd meg.

A császármadarak szerencsés megérkezten örülök. Káposztát, ha csak lehetend kapsz.

A hálnak oly móddali főzése, hogy szálkái is megehetők legyenek következő: a jól megtisztított hal mázos fazékba tétetik annyi vízzel, hogy a halat jól ellepje. A viznek egy harmada nem felette erős ezet legyen, illón meg is kell sózva lenni. A fazék legyen jól teli, de mégis úgy, hogy a főzés által emelkedő viz benne elérjen. A fazéknak fedele jól körül tapasztassék tésztával, hogy hermetice be legyen zárva. Az így bezárt fazék a sütő kemenczébe tétetik, miután abból a kenyér kivétetett s ott kell lassan s mintegy két óráig vagy ha a hal nagyobb tovább is főnie.

A Szabó Pál által kezedebe adott 40 darab 5 frtos jegyeket hozd magaddal le.

Szabónak ma irék s küldöm a kívánata szerint aláírt szerződést.

Aggodalommal várom a mult hó 23a eredményéről tudósításodat.

A jó sikerért mindennap fohászokat áldozok Ninámmal együtt. A most ne talán nem kedvezőleg szólendő ítélet esetébeni tervedet gondolom érteni. A felől meg jobban fogok gondolkozni úgy hiszem, hogy ha te leszesz az alperes a megváltozott ítélő széktől jobbat remélhetnél.

Mezei pontosan megfizeté ma a 800 pengőt.

Azon költség bevételi kimutatás, melyet minapi levelembé említetem ezennel idezárom.

Kivonat.

1845 okt. 1-én marad a pénztárban	4145 f. 15 ³ / ₅ k.
e pénztári maradványhoz járuland	
Novembr. 1-én Mihály Mózesztől	175 f. —
Decembr. 1-én Mezeitől	1000 f.
100 mázsa hamúzsirból	858 f. 20
	összesen 6178 f. 35 ³ / ₅

E 6178 f. 35³/₅ ez év fogytáig a következők kiadások fedezendőik.

1. 6800 Babiánus és 5333 f. 20 k. studor. fundationalis tőkék october végén fizetendő kamatai	728 f.
2. A báró urnak decemberre Pestre	400 f.
3. Miklós bárónak decemberre Szatmárra	50 f.
4. Simon Ferencznek kifizetésére	80 f.
5. Rakovszkynének 4000 f. tőke s 480 f. két évi kamata	4480 f.
6. Szegödvényeseknek december végén	90 f. 47
7. Pruner kertésznek 9 hó fáradalmáiért	30 f.
8. A zsióra telepített lovak oct. novb. és decemb. tartás	150 f.
	összesen 6008 f. 48 k.

ezek szerint kitűnő maradvány 169 f. 48³/₅

A hutáknak folytonos költségekre s más előre nem látható kiadások fedezésére nagyon is szükséges.

Valóságos bevétel.

Szurdukról 1845 october 1-től december 31-ékéig.

October 1 a pénztári maradvány	4145 f. 15 ³ / ₅
» 4-én kukuriczából	29 f. 45 ³ / ₅
» 10-én egy fekete kanczáért	30 f.
» 11 20 m. viaszért	13 f. 20
» » kukuriczából	8 f. 9 ³ / ₅
» 19 a korcsmai rest. jövedelem s hagymából	13 f. 30
» 31 a regalék 2-ik angariája	175 f. —

novemb. 9-én két kanca s egy paripaért Panajottól	280 f. —
» » egy török puskaért	120 f. —
» 20 a korcsma rest., sertés és káposztából	45 f. 58 ⁴ / ₅
decembr. 3-án Mezeytől haszonbér angariáért	1000 f.

összesen 5860 f. 54³/₅

Igy mint látható 100 mázsa hamúzsirból remélt 858 f. 20 k. bevétel elmarad.

Valóságos kiadás.

1845 october 1-étől—decembr. 31-ig.

Octóberben Szurdukra rozsra 18 f. 40 festékre 40 k. kőműveseknek 11 f. 12-, 500 virágcserepre 5 f. 9 kötőfék 54 k. 2500 léczszeg 5 f. virágházi zsinég 2 f. 24, tartóláncz 2 f. 24 üvegtáblák virágházhoz 11 f. 12 öszv.	57 f. 26
Octob. decemb. hutákra s 4 hamúzsir főző üstre	640 f. 48
novb. 8-án Panajot Miklósnak 1360 f. ötévi kamat	326 f. 24
» » » » a tőkéből lefizetetik	400 f.
» 10. Orosz árváknak 450 f. p. kamatja 843 junius 20-tól— 845. octob. 11-éig	61 f.
» 13 a mlg. báró urnak Pestre indulásakor ...	300 f.
» » Miklós báró számára	150 f.
» » posta conto	37 f. 45
» » Simon Ferencz kifizetésére	80 f.
» » Babiánus és Studior. fund. kamata	733 f. 39 ³ / ₅
decembr. Bod Eleknének 1600 2 évi kamata	192 f.
» Kelemen Benjaminsnak 100 4 évi kamata	110 f.
» Mezey Lászlónak az 1844 b. kölcsönzött 8 véka buza és 28 véka zabért	12 f.
» a mlg. báró urnak Wodianerre szóló utal- vány	400 f.
» Anderko uréknak szálláspénz pótlék	36 f.
» 15. Rakovszkynének 4000 f. tőke és 480 f. két évi kamat lefizetésire	4480 f.
Dési allodialis pénztárnak kamat hátralék	120 f.
Rakovszkynének kifizetésekori utiköltség	3 f. 40
Decemb. 31-én szegődvényeseknek utolsó évnegyedi illetvény	96 f. 47
» » Pruner kertész 9 hói jár. díja	30 f.
» » a zsibóra telepített lovak oct. novbr. és decemberi tartás költsége	150 f.

összesen 8417 f. 53³/₅

És így 1845 octobr. 1-étől december 31-ig a bevételt

a kiadás túlhaladja 2556 f. 54

mit okozott az * alatti nem remélt s a ** alatti időelőtti kiadások.

1846.

Bevétel.

Január 18-án makbér Szurdukról	52 f.
febr. 1-én tavalyi sóár tartalék Szurdukról	3 f. 42 ⁴ / ₅
» » Mihály Mózesről a szurduki regalék 3-ik angariája	175 f. —
	<hr/>
összesen	230 f. 42 ⁴ / ₅

Kiadás.

Jan. a mlgos báró urnak Wodianerre utalv.	400 f.
» Leo és Gyula bárónak Anderko ural ez évi 1-ső 1/4-re	360 f.
» Géza bárónál 1-ső év 1/4-re	150 f.
febr. a mlg. báró urnak Wodianerre szóló utalv. ...	400 f.
» posta conto novbre	7 f. 1
» 23-án Miklós bárónak folyó évi márcz. ápr. és juniusra	200 f.
» 24. Onderko urnak 1845 junius 13-án adott Kelemen ur Kolozsvárt vásznak váltására ...	9 f. 36
	<hr/>
összesen	1526 f. 37 k.

Míndezek szerént eddigelé 2130 f. 30 k. pengő olyatén nem remélt kiadás merült fel minek vagy az ez évi szurduki jövedelemnek biztosított 3000 f. meghaladó részéből kelle fedeztetni vagy új teherre válandnia. Ezen kívül szaporodott az eddig tudott terhelő adósságok mennyisége 1845 novembere óta azon 960 f. peng. mely mint a régi Panajot féle adósság fizetetlen lévén mlg. b. Wesselényi Miklós által Panajotnak kifizettetvén kölcsönös egyezkedés utján róla b. Wesselényi...

(Eredetije az Erdélyi Nemzeti Múzeum levéltárában: Wesselényi Miklós levélmásolati könyve 1846. 18-ik kötet 143—148. lapjain.)

Wesselényi Miklós — Jósika Miklóshoz.

Zsibó 1846 márczius 8.

Éppen pecsétlendő vala e levelem, midőn 9-ik számú soraid érkezének. Gondoltam, hogy a téged kinos aggodalomba tartó ügynek miként lett eldölése felől hoz e levél hirt. Feszült várakozással s félelem és remény közt töretém azt fel, de látom még minden függőben van. Adja az ég, hogy eddig meg légy vigasztalva.

Szivesen köszönöm a lengyel zendülésről tudósítást. Még eddig arról itt szót sem tudánk.

Szegény ország; szegény nemzet, melyet két rendbeli s egymás elleni zendülés marczangol, mig óriás keze van emelve ellene szétzuzá-

sára! Hogy ott fog valami s a párisi propaganda által történni, tudtam s a »szózatban« meg is irtam, valamint azt is, hogy az orosz kormány vagyis inkább ármány a propaganda működéseit a sláv törekvéseket s mozgalmakat részint tudta is, de mindenesetre használandja. Bár a mi kormányunk emberei szemek elől a homály vagy a gonoszok képéről az álорcza lehullna.

Miket ezen leveledben előbbi 18 s 19-ik leveleimre hivatkozva irsz azokra fennebb bővön válaszoltam; itt habár feleslegesen is újra meg újra mondom; miszerint sem nem jutott eszembe neked szemrehányásokat tenni és hogy a lemondás emlegetése nem neked szólott, hanem a fiuk irányában használt ijesztő volt. Bár ne jutott volna, vagy jutna madárijesztő sorsára. Azt is emlited miszerént midőn dolgaidat átvettem, tudtam, hogy négy fiad van. Tudtam igenis, de szavad után azt is tudtam, hogy jó és engedelmes fiuk. Ért egyéneket s szoros számítókat sem vártam, sem kerestem bennök, de remélhettem, hogy dolgainkat zavarni nem fogják. E remény mellett is nem sokára dolgaid átvétele után őszintén tudtára adtam fiaidnak, miszerint dolgaid csak úgy jöhettek rendben s én azokat *csak úgy folytathatom*, ha ők magokat a körülményekhez s azok következtébeni terveinkhez alkalmazzák. Akkor mindjárt irtam annyit és sem többet, sem kevesebbet mint most ti, hogy ha ők többet akarnak s fognak költeni mint lehet én kénytelen leszek a dolgok folytatásával felhagyni. Láthatod tehát, hogy ez nem most, vagy egy darab idő alatt keletkezett, mint te nevézed fenyegetés, hanem mindjárt kezdet óta létezett s a dolog természeténél fogva létezni is kellett feltéte annak, hogy dolgaidat folytathassam. Te azt mondad, hogy nem nagy baj ha kérnek is, mert tőlünk függ adni, vagy nem adni. Ugy, de gyakran csaknem bajosabb, legalább gyötrőbb a nem adás, mint az adás. És ha ezen felül hátha a nem adás, a nem adhatás következtébeni nem adás után adósságot raknak. Quid tunc?

Az augsburgi rólam is említést tévő cikkjére figyelmeztetésedért köszönetet mondok; még nincsen két szám itt. Ha oly formán s oly célzattal van abban rólam említés, mint irád, tanácsodat igen helyeslem; felszólalásom szükséges leend. Kíváncsi vagyok azon cikkekre. Ninám újból is köszönt. Áldjon az ég, barátod.

(Eredetije az Erdélyi Nemzeti Múzeum levéltárában, a Wesselényi Miklós levélmásolati könyve. 1846. 19. kötet 39—42. lapján.)

Wesselényi Miklós — id. gróf Bethlen Jánoshoz.

Kedves Barátom.

Zsibó 1848. május 8.

Ha igaz, hogy Szék követének választott úgy fogadjatok nekem szállást, mert különben bemenvén nyakatokra szállok.

Midőn szivesen.

(Eredetije az Erdélyi Nemzeti Múzeum levéltárában Wesselényi levélmásolati könyve 1848. 35. kötet 114. lapján.)

Közli: PAP KÁROLY.